

אופני עטיפת הטלית

קטעים משוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

ברכות ס, ב

כי מעטף בציצית לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית.

מו"ק כד, א

כל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה. מחוי רב נחמן עד גובי דדיקנא (גומות שבלחי למטה מפיו, רש"י).

שוע"ר סי' ח

ה יש אומרים מדתקנו חז"ל לברך להתעטף בציצית מכלל דהמצוה היא להתעטף דוקא, וכל עטיפה שאינה כעטיפת הישמעאלים אינה נקראת עטיפה אלא לבישה, ולכן צריך להתעטף בטליתו כעטיפת הישמעאלים, דהיינו לכסות הראש עם הפנים עד גומות שבלחי למטה מפיו. ולדבריהם טליתות קטנות שלנו שאין בהם עטיפת הראש פטורים מציצית לגמרי.

ו אבל יש אומרים שכל כסות של ד' כנפות אע"פ שאין בה עיטוף חייבת בציצית, שהרי נאמר בתורה על כנפי בגדיהם וכל מלבוש ובגד במשמע, והעיטוף אין לו אפילו רמז בתורה כלל. ומה שתקנו חכמים לברך להתעטף בציצית היינו לפי שהיה מנהגם לעטוף ראשם בטליתם. ואף בימיהם לא היו מתעטפין כעטיפת הישמעאלים אלא כדרך בני אדם שמתעטפין בכסותם ועוסקין במלאכתם פעם בכיסוי הראש ופעם בגילוי הראש, לכן אף אנחנו אף שאנו מברכין להתעטף בציצית אין אנו צריכין יותר.

והלכה כסברא ה'. ומכל מקום כדי לקיים מצות ציצית מן המובחר נכון הדבר להתעטף כעטיפת הישמעאלים בשעת ברכה ויעמוד כך כדי הילוך ד' אמות, ובזה יוצא אף לסברא הראשונה, דעיקר הקפידא היא בשעת לבישה, דהא אם היה רוצה היה מסירה ממנו לגמרי אחר כך.

ז וכן יעשה בטליתות קטנים שלנו אע"פ דקיימא לן דיוצאין בה ידי חובת ציצית אע"פ שאין בהם עיטוף מכל מקום כדי לצאת לדברי הכל אם רוצה לברך להתעטף בציצית טוב שיניח הטלית קטן על ראשו ורוחב הטלית יהיה לקומתו שכן הוא דרך העיטוף ויעמוד כך מעוטף לפחות כדי הילוך ד' אמות ואח"כ ימשכנו מעל ראשו וילבשנו. [אן] ילבשנו כדרכו ולא יתעטף בו כלל על ראשו ולא יברך עליו להתעטף בציצית אלא יברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ציצית.

ח אותן שאין מתכסים בטליתם אלא הראש וסביב הצואר בלבד ואין מקפידין לכסות את הגוף צריך למחות בידם, דעיקר העיטוף הוא בגוף לכולי עלמא, ולא נחלקו בסעיף ה' אלא אם צריך ג"כ לכסות הראש בטליתו, אבל כסוי הראש בלבד בלי כסוי הגוף לכולי עלמא לא נקרא כסות כלל (עיין סי' יו"ד).

י יחז[ן]ר ב' ציצית לפניו וב' ציצית לאחריו כדי שיהא מסובב במצות.

יש נוהגין לשום צד ימין על כתף שמאל כדי שיהיה מסובב במצות.

שוע"ר סי' י

כב מלבושים של גלילות אשכנז וספרד שהם פתוחים מלפניהם למעלה ומלמטה ויש להם ד' כנפות ב' מלמעלה וב' מלמטה פטורים מן הציצית מפני שעיקר מצות ציצית הוא שיהיה ב' ציצית לפניו וב' ציצית לאחריו כמו שנתבאר בסימן ח'. אבל באלו המלבושים שכל הד' כנפות הם מלפניו ואי אפשר ללבשם בענין אחר יש לומר שלא חייבה אותן התורה כלל ולכן נהגו להקל. אבל כל ירא שמים יחמיר לעצמו לעשות קרן אחת עגולה כדי שלא יהיה לו ד' כנפות מרובעים.

שוע"ר סי' שא

לז במקומות שנהגו לקפל הטלית ולהניחה כך מקופלת על כתפיהם סביב צוארם והולכין כך אף בחצרות ובבתיהם מותרים לצאת כן בשבת אף לרשות הרבים שדרך מלבוש הוא להם. אבל אם אין הולכין כן בבתיהם אלא כשיוצאין לחוץ מקפלין הטלית על כתפיהם תחת הגלימא להביאה לבית הכנסת אסור לצאת כן בשבת ואם יצא חייב כמו שנתבאר למעלה. ומכל מקום מותר לקפל צד הימין ולהניחה על כתף

שמאל כדרך שמתעטפין בטליות של מצוה ולצאת כן לרשות הרבים הואיל וכך הוא דרך לבישתה אף בבית.

וכן יוצא אדם בסודר המקופל ומונח על כתפו הואיל וכך הוא דרך לבישתו ... אבל במקומות שאין כך דרך לבישתו כגון במדינות אלו, אם רוצה להוציא סודר צריך לכסות בו ראשו ורובו דרך מלבוש גמור.

פסקי הסודר ה"ל ציצית

מנהג שנתפשט בינינו להגביה צדי הטלית על הכתף מכאן ומכאן כדי שיהיה ב' ציצית לאחריו ושנים לפניו להיות מסובב במצות...

מנהג העולם שאין מגביהין הצדדין על הכתפות...

אמנם דרך הטוב והישר הוא לנהוג כמנהג האריז"ל בספר נגיד ומצוה והובא גם כן במג"א וגם ע"פ הנגלה הנה אמת נכון הדבר, שלא להיות עיקר עטיפת הטלית באחוריו לבד אלא להיות מסובב במצוה גם מלפניו עד למטה מהחזה כמו מלאחריו, כמו שהוא דרך רוב המלבושים, וככה היה המנהג בימי חכמי הגמרא, וכן היה המנהג עדיין בימי רמ"א כמו שכתב המג"א, והיינו על ידי שיעטוף ראשו בחצי השמאלי של אורך הטלית, וכנף השמאלי העליון יהיה על החזה או סמוך לו, וחצי אורך הטלית הימני יסבב לפניו עד למטה מהחזה ברוחב אמה ששיעור רוחב הטלית החייבת בציצית צריך להיות כולו מופשט ומלבישו כנ"ל, וכנף העליון הימני ישליך על גבי כתפו השמאלית לאחוריו (כדאיתא במדרש הובא בב"י), וכנף התחתון הימני יגביה על גב ידו הימנית ... ושתי ציצית שמלפניו לפי סדר עטיפה זו הן העליונה השמאלית ותחתונה הימנית, ושתיים שמלאחריו הן העליונה הימנית שלמטה מכתפו השמאלית והתחתונה השמאלית שהוא משוך קצת לאחוריו, וממ[ן]לא ע"י מתחת כנף העליון שמושכו ומשליכו לאחוריו על גבי כתפו השמאלית ונמצא מסובב במצוה. ככה יהיה מעוטף כל שעת התפלה.

אמנם תיכף אחר ברכת להתעטף בציצית עד כדי הילוך ד' אמות יהיה עטוף כעטיפת הישמעאלים ממש כמ"ש בכתבי האריז"ל דהיינו להגביה גם כנף התחתון הימני ולהשליכו על כתף השמאלית לאחוריו. רק שיזהר גם אז להיות עטוף מלפניו ברוחב אמה מופשט ומלבישו כנ"ל, ולזאת בטליות שלנו שאינן ארוכות כל כך, אי אפשר אז להגביה גם כנף התחתון השמאלי להיות לפניו מצד שמאלו על גבי החזה או סמוך לו כדי הילוך ד' אמות אחר הברכה כמ"ש בקצת כתבי האריז"ל (וכמ"ש לקמן), אלא אם כן יגביה שולי הטלית על גבי כתפיו מלאחריו ויכרכם סביב צוארו כמו שנוהגין קצת, וזו שגגה גדולה, כי עטיפת הראש בלי עטוף הגוף לא שמה עטיפה לדברי הכל לענין ציצית ואין בה שום מצוה כלל לדברי הכל.

ויכסה ראשו ויתעטף כעטיפת ישמעאלים, דהיינו שיכרוך הטלית עם הב' כנפות של צד ימין סביב צוארו ויחזירנו לאחוריו דרך צד שמאל, וב' כנפות האחרים של צד שמאל יהיו דרך הפנים, ונמצאו כל הד' ציציות מצד שמאל שתיים לפניו ושתיים לאחוריו. וצריך שיהא מעוטף מלפניו ומלאחריו עד החזה (ואין צריך לכסות ראשו עד פיו). ויעמוד כך מעוטף לפחות כדי הילוך ארבע אמות אחר הברכה ואח"כ יפשילנו כמנהג המקום. ומכל מקום מצוה להיות עטוף בטלית גדול כל זמן התפילה שיכסה בו ראשו וגופו מלפניו ומלאחריו סביב הזרועות שיהא מונח צד ימין על שמאל. וטוב יותר להשליך כנף האחד של ימין על כתף שמאל לאחוריו ונמצא כולו מעוטף בו עטיפה גמורה כעטיפת הישמעאלים קצת.

ס' המנהגים ע' 3

בעטיפת טלית גדול אין צריך לכסות ראשו עד פיו, אבל נוהגין לכסות בחלקו העליון של הטי"ג גם העיניים.

אגרות-קודש ח"ג אגרת תצג

ובמה שיש מקשים שאיך אפשר שעטיפת הישמעאלים תהיי באופן שהעיניים מכוסים דאי אפשר להליכה באופן כזה, כמדומה שאפילו בימינו כמה מהישמעאלים הולכים כזה בכמה מדינות - בשביל להגן על עיניהם מהחול שבאוויר הבא מרוחות בלתי מצויות ואפילו רוח מצוי, ורואים הנעשים מתחת וגם במרחק איזה אמות - כיון שבטלית תלוי באופן חפשי ולא חבוש על העיניים, והוא ע"ד ההנהגה שלא להביט מחוץ לד' אמות.

מנהגנו, ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעת העטיפה לכסות בחלקו העליון של הטי"ג גם העיניים אבל אין מכסין עד הפה.